

פניני הרמ"א

יר"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובכ"א:

הדלה"ג - 4:59 / צאת השבת [ר"ת] - 6:53

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

לפרשת תצוה

מפניני רבינו:

בהפטורה: כבדני נא נגד זקני עמי ונגד ישראל. להתבונן מזה כמה גדול כבוד הבריות, דאע"ג שמצד הדין לא היה ראוי לעשות כן נענה שמואל לבקשתו כדי שלא לביישו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "כתר תורה"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש - נאמר בשנת תשס"ח לפ"ק]

הכתרים שהם כהונה ומלכות ותורה, כולם ע"י התורה הם, ומי שיש לו תורה יש לו כל הכתרים, ומי שאין לו תורה אין לו כלום [ועיי"ש שהאריך דמי גדול הממנה או הממונה].

והנה במשנה דאבות (פ"א מ"ב) חשיב לג' עמודי העולם, התורה והעבודה וגמ"ח. וכי תאמר שכולם שוים? לא, אלא שעיקר העולם הוא ע"י התורה, שבעשרה מאמרות נברא העולם (שם פ"ה מ"א). הסתכל הקב"ה בתורה וברא העולם (בראשית רבה א, ב). אמנם כהונה דבר גדול הוא והעולם עומד על זה, אבל הכל ע"י התורה.

ועתה הקרב אליך את אהרן אחיך. (כח. א.). במדרש (לז, ד): "דבר אחר ואתה הקרב אליך הדא הוא דכתיב לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה ואתה הקרב אליך הרע לו אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך שאלולי היא אבדתי עולמי כו' כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה יכול הייתי לעשות לאחיך כהן גדול חוץ מדעתך אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו". וביאורה, דהעיקר היא התורה, והכל מחמתה, וכמש"כ המהר"ל בתפארת ישראל (פרק ע) על פי הפסוק (משלי ח. טו.) בי מלכים ימלוכו, וביאר דג'

ולכן משה שהוא כח התורה הוא צריך למנות את הכהנים, ולא רק למנותם אלא שהוא בעצמו צריך ללבוש להם בגדי כהונה, והיינו שיהא כח התורה גדול עליהם.

ולא עוד אלא שהעבודה מתקבלת דוקא לתנאים ידועים, כגון לבגדי כהונה, ולזרע אהרן, וכן אין עבודה אלא ביום, ואילו התורה היא בכל מקום ובכל זמן ובכל אדם - אתפשטותיה דמשה בכל דור ודור, כי התורה הוא עצם קיום העולם, ואם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמיה לג. כה.).

ולא עוד אלא שבברית בין הבתרים ראה אאע"ה את גודל ענין הקרבנות שהעולם מתקיים על ידיהם, ושאל בעת חורבן הבית מה יהיה, ואמר לו הקב"ה שכבר תקנתי להם פרשת המעמדות, שהם פרשיות התורה על הקרבנות, דהוי כאילו הקריב קרבן (מנחות דף קי.), וגם בעת המקדש היו שאמרו המעמדות [וראיתי באחד הראשונים כי גם בזמן המקדש עיקר קבלת הקרבנות היתה ע"י אמירת הפרשיות של המעמדות].

ודבר נפלא התבוננתי - ולא מצאתיה בשום אחד ממפרשי החומש - בפירוש חלק השני של פרשת תצוה, שכל שבעת ימי המילואים עשה משה את כל העבודה, הקבלה הזריקה וההקטרה וכו', הכל ע"י משה שבעיקרו היה זר. וכל זה למה? ולא עוד אלא שבכל יום הלביש לאהרן ובניו את בגדי הכהונה והם עמדו שם, ומשה עשה את העבודה, הלא דבר הוא? אלא שהוא כדי להראות כי עבודת הכהנים עם בגדיהם, אין כהונתם אלא ע"י התורה של מרע"ה, וכדאיתא במדרש הנ"ל אילולי תורתך שעשועי כו'.

והוא מאמר הגמרא מנחות (דף קי.): "אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם", וכן הוא שם לענין כל הקרבנות. כי עיקר התיקונים הוא על ידי תורת הקרבנות, אלא שזיכה הקב"ה את ישראל שיקריבו קרבנות בעולם הגשמי ג"כ, אבל העיקר הוא עסק התורה בכל אלה.

ועוד יש להתבונן דבר נפלא, דהנה כשחטאו ישראל בהקרבת קרבנות ובמקדש, מה היה העונש והתיקון? שחרב הקב"ה את הבית. אתמהה, דלכאורה כיון שחטאו בהעדר עבודה תמה היו צריכים להצטוות לדקדק עוד יותר בזה, ומה תיקון הוא שנלקח מהם?

ונראה בזה דבר נפלא, שעיקר התיקון הוא שיעסקו בתורה, ובזה היתה עיקר החטא, וכמאמרם ז"ל (פתיחה לאיכה רבתי אות ב) שויתר הקב"ה על גלוי עריות ועל עבו"ז ועל שפי"ד ולא ויתר על ביטול תורה, וכל עיקר הגלות הוא שנתקן קודם כל העסק התורה שהוא שורש הכל, ועל כן תכלית הגלות לעסוק בתורה לבד, וע"י תיקון חטא ביטול תורה נזכה אח"כ לצוויים גשמיים גם כן.

ועוד יותר, דהרי כבר הקשה בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' שנו) על הרמב"ם דאיך מנה משיח בין י"ג עיקרים, כי לא יתכן זה, שהרי בלי משיח גם כן היינו מחוייבים בכל המצוות עיי"ש. והבנת הדברים הוא על פי יסוד הרמב"ן (ויקרא יח. כה.) שכתב שעיקר המצוות הם בארץ ישראל, ומה שצוה התורה מצוות שאין תלויים בארץ לקיימם גם בחו"ל הוא רק כדי שלא יהיו חדשים בימות המשיח ונדע איך לקיימן, וכדכתיב הציבי לך ציונים (ירמיה לא. כ.), נמצא שעיקרו של גלות היה צריך להיות בלי שום מצוות רק עסק התורה, ובזה לבד היינו מצויינים ומובדלים ככלל ישראל. כי זה הוא השורש וזה הכל וכל המצוות תלויים בזה.

ואמרו בגמרא (מו"ק דף ט:) וכל חפצין לא ישוו בה אפילו חפצי מצוה. ועוד כתב בספר צדקת הצדיק - וכבר הזכרתי כמה פעמים - כי המצוות שלמות הם, ורק אם עושאם הוא ת"ח, ואז המצוות גופא הם עסק התורה ממש ע"כ. וזהו תכלית כל הגלות, שנהיה כולנו יודעי שמיך ולומדי תורתך לשמה.

והוא שנאמר על מה אבדה הארץ (ירמיה ט. יא.), ואמרו ז"ל (נדרים דף פא.) שלא ידעו בו עד שגילה הקב"ה עצמו על שלא הלכו בה, ופי' המהר"ל שאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. והוא ענין "הלכו בה", דהיינו להיות עוסקים

מ"רע"ה, שעל ידו לבד הוא מעלת הכהונה והעבודה. והוא דאיתא ב"מ"צ להרמב"ם (מ"ע ה) את ד' תעבודו, היא תורה ועבודה. והוא מאמרם ז"ל (קידושין דף מ:): גדול התלמוד שמביא לידי מעשה, אבל הגדלות והסיבה והיסוד הוא התלמוד.

בתורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות וכו' דייקא בדרך זו, והם לא הלכו בה, דאע"פ שקיימו, אבל לא בדרך 'הולך' דהיינו עסק התורה. והוא שהביאו בשם הזהר שאין הגאולה האחרונה אלא ע"י התורה, והבן כי זהו הכל.

וזהו דבפרשת כהונה ואתה תצוה, דהיינו המנורה המורה על פלפולה של תורה ע"י

* * *

לפורים

מפניני רבינו:

דברי הצומות וזעקתם. (ט. לא.), פירש האבן עזרא דקאי על הצומות שקבלו ישראל עליהם לצום משום חורבן ירושלים וחורבן הבית צום הרביעי החמישי והעשירי, והטעם כי קיימו היהודים על נפשם ועל זרעם להתענות בימי אבלם כאשר הובקעה העיר ונשרף הבית עכ"ל, ונראה המכוון בזה להורות כי אע"פ שביהמ"ק חרב ואנו שרויים בגלות אעפ"כ השגחתו ית"ש עלינו לעשות לנו נסים כמו שנעשו בימי הפורים בגלות בבל.

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. (ח. טז.). בגמרא מגילה (דף טז:): "אמר רב יהודה אורה זו תורה כו' אור שמחה זה יום טוב כו' ששון זו מילה כו' ויקר אלו תפלין", והנה מצינו שתקנו זכרון לאורה זו תורה ע"י מקרא מגילה, ושמחה ע"י משתה היין, אבל היכן מצינו שתקנו במצות פורים משום זכרון למילה ותפילין, ואם כי אפשר שלזה לא נצרך תיקון פורים מסויים כי הם מצוות שהם בהכרח עמנו ביום פורים כבשאר הימים, י"ל שרמזו בזה בב' המצוות המיוחדות משלוח מנות ומתנ"ל, כי גדר מילה הוא שעל ידה הננו בני ברית, וכמש"כ בבית הלוי (פרשת לך לך) שע"ז נהיינו לעם אחד, והוא מתנות איש לרעהו וומקרי משלוח מנות ע"ש אמרם ז"ל מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, וענין תפילין הוא האמונה בהשגחה פרטית כנודע וזה מתברר ע"י שאין עינו צרה בצדקה שנותן לעניים ושמאמין שלא יגיענו נזק והפסד ע"ז כדאיתא ברמב"ם (פ"י מתנת עניים ה"ב).

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "כתר תורה"

[מתוך ספר בית אב שיחות – שייך גם לפרשת תרומה תצוה]

אמר רבי יצחק מלמד שנתקבצו כולן והיתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו, כללו של דבר ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהתשתמשו מדברים גשמיים כו' וישכין הבורא יתברך את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושו, ואז יהיה כמלאך ה' ממש וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבנות ועבודות עכלה"ק. נמצא בגוף נדבת המשכן כסף זהב ונחשת שנתקדשו בזה וגעשו כלי קדש נשלם רצונו ית"ש, והוא גופא המצאת גלוי שכינה בארץ, ושכנתי בתוכם.

ואמנם זאת הסגולה והשלמות ניתן לישראל ואין לעכו"ם שייכות לזה, וכמובא בשם הזוהר מאת כל איש לרבות ערב רב שבישראל אבל לא מן העכו"ם, וככתוב בנחמיה (ב. כ.) "ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים", כי אין לעכו"ם שייכות לקדושת עניני עוה"ז.

והתבוננתי כן בתפלת שבת: "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו - מה פי' מתנת חלקו ומהו גדר עבד - ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת", מה ענין לוחות אבנים שנזכרו כאן הרי העיקר להזכיר קדושת שבת, ומאי נפק"מ אם נכתבו על לוחות אבנים, עד שמשמע שזה שייך כאן לעיקר השבח של מתנת חלקו של מרע"ה? ושם עוד: "ולא נתתו ד' אלקינו לעובדי אלילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים", מאי קמ"ל בזה?

והנראה כי אמנם שורש התורה בשמים אלא שניתנה מתנה למשה, שעד אז היה לומד ומשכחה

איתא בחובות הלכות (שער חשבון הנפש פרק ג, החשבון הכ"ד) שמחסרון האדם שמסתכל בתורה כמו שהורגל מנעוריו ועי"ז אינו מתבונן כראוי בהענינים עם תוספת הכרתו, אלא צריך להבין עניני התורה והתפילה ולהסתכל עליהם כאילו לא ידעם מקודם ואו יתעורר שכלו להבינם כראוי.

כן אנו רגילים מימי הילדות להבין פרשת תרומה שכיון שהיה צורך לבנות ביהמ"ק היו צריכים לכסף וזהב שאספו מכלל ישראל, ואינו כן, דאילו רצה הקב"ה היה מוריד משכן מן השמים כמו שירדו אבני החשן, אלא שורש מצות התרומות והנדבות, שע"י נתינתם נעשה קיום התנאי להשרות שכינה בארץ ע"י גולמים הללו, מחמת שניתנו עבור משכן נתקדשו ועי"ז שרתה שכינה בארץ כי בזה נשלם תכלית הבריאה, שתהיה השכינה שורה למטה בארץ כדאיתא במדרש רבה (לה, ו) אני בכבודי ואתה בסממניך ולא עוד אלא אני מניח מקומי למעלה ומשרה שכינתי בביהמ"ק שלמטה, כי זהו גלוי כבודו ית"ש בארץ, כי לכבודי בראתיו אף יצרתיו.

והוא כחם של ישראל, שע"י עסקם הגשמי בקדושה תשרה שכינה למטה, וכמו שהאריך בזה במסילת ישרים בשער הקדושה (פרק כו): "אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו כו' כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן שעולה על גבי האישים, כי ודאי הוא שיהיה נחשב לעילוי גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח כיון שהיו נקרבים לפני השכינה כו' והוא הענין שאמרו עליו זכרונום לברכה כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו הקריב בכורים כו' כי התלמידי חכמים הקדושים בדרכיהם ובכל מעשיהם הנה הם ממש כמקדש וכמזבח כו' וכבר הזכירו זכרונום לברכה בענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו

כדאיתא **בנדרים** (דף לה.), כיון שלא היתה שייך לבשר ודם, עד שניתנה לו במתנה היינו שהבו"ד ועמו כל עניני עוה"ז יתקדשו בקדושת התורה ובכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, והוא גדר עבד מה שקנה עבד קנה ושם אדונו נקרא עליו, כי הוא משרת את אדונו בכל אשר לו קנוי להאדון בכל פניותיו ותנועותיו, גם עסק חיי שעה, ומעין דאיתא **בברכות** (דף לד:) שרבי יוחנן בן זכאי שלח לרבי חנינא בן דוסא להתפלל על בנו החולה, לא מפני שזה גדול מזה אלא זה דומה לשר וזה דומה לעבד, ושם **במהרש"א** (בח"א) ריב"ז היה חלקו ללמד תורה ולתלמידים ורחנב"ד היה מיועד להתפלל על חיי שעה צרכי עוה"ז, נמצא שכיון שהיה מתפלל על צרכי עוה"ז נקרא עבד.

והוא מצב כלל ישראל במתן תורה מש"כ והייתם לי סגולה מכל העמים איתא במכילתא שתהיו קנוים לי, ואכן זוהי מדרגת וסגולת כלל ישראל שכל מעשיהם - גם השפלים והגשמיים כלשון מס"י הנ"ל - יהיו קדש לד', וזה שאמור כאן ישמח משה במתנת חלקו, היינו שעבד נאמן קראת לו, וע"כ נאמר שני לוחות אבנים דייקא הוריד בימים שעל חומר שני לוחות אבנים שפסל משה נכתבה התורה והיא אחיזת קדושת התורה לעולמנו וכל אשר בו וישנו לחלות קדושה על אבנים, נחשת כסף וזהב שעל ידיהם נבנה המקדש, והוא חלקם של ישראל ואין לעכו"ם חלק בכל זה, כי ישראל סגולה מכל העמים להיות קנוים לעבדי ד'.

ונאמר זה בתפלת שבת, כי בשבת מתגלה זה ביותר הן לפי מה דאיתא **בגמרא שבת** (דף פח:): שאמר משה למלאכי השרת כלום מלאכה אתם עושים ששייך לכם שביתת שבת, וגם מפני שדייקא בשבת נאמר דין עונג שבת להתענג בתענוגים וניתן לישראל נשמה יתרה להרחיב דעתו למאכל ולמשתה לכבוד קדושת שבת, וכדאיתא **ברמב"ם הלכות שבת** (פרק ל) מהו עונג שבת שיהיו לו מאכלים טובים לשבת, והיא קדושת עסק עוה"ז והשראת שכינה בינינו מיוחד לכלל ישראל כאשר מסתיימת התפילה קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך שעסק המצוות נקדש עניני העולם והוא חלקנו בתורת ד'.

והוא דאיתא בגמרא (שבת דף קיט.) ששלח קיסר לרבי למה טעם מאכלי שבת שלכם טובה וא"ל תבלין יש לנו שבת שמה א"ל תן לי מן התבלין אמר לו לא מהני אלא לשומרי שבת, היינו שנצטוו על שמירת שבת, כי לטעום טעם קדושה במאכלי עוה"ז מסגולים ישראל דייקא הוא.

ובגמרא **חגיגה** (דף כז.) בשעה שיש מזבח מזבח מכפר ובשעה שאין ביהמ"ק קיים שולחנו של אדם מכפר שנאמר זה השולחן אשר לפני ד', ושם **בתוספות** (ד"ה שלחנו) פי' משום גדול כח הלגימה, נראה הביאור כי אכן גדול כח הלגימה שהיא בקדושה ולכבוד שמים שע"ז מתקדש העוה"ז והוא עצמו בחינת ביהמ"ק להשרות שכינה למטה בארץ.

והוא דאיתא בגמרא שבת (דף פט.) קיימו וקבלו, ופירשו בגמרא קיימו למעלה מה שקיבלו למטה, ומה היתה הקבלה שקבלו עליהם משתה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים לשעבדו את מעשיהם הגשמיים מצות השם זה פי' קבלו למטה בענינים שלמטה של עוה"ז, וכל זה קיימו למעלה כי נהיה הנהגתם זו קדש לד'. והוא ענין סגולת פורים, וחייב אדם לבסומי בפוריא כי גם הבסומי שעבדו לעבודת השם ככל שאר ענינים שלמטה.

והגיעו להשגה זו ע"י שהכירו השגחה פרטית איך כל מקרי העולם מגילת אסתר שהיתה לכאורה כולה הנהגת הטבע ומקרי העולם, ונתבררה בזה השגחתו ית"ש משמים ממעל ועל הארץ מתחת אשר לא ירים איש את ידו בלתי הכרזה מלמעלה, והוא ענין שמחת פורים שזכינו להכרה זו, וע"כ תקנו לשעבד את כל המעשים ונעשה שולחנו של אדם בזה כמזבח כאשים וכנחוחים ראוי שתשרה שכינה בינינו, והוא שלמות גילוי מלכותו ית"ש כמו דאיתא בנביא שביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד, והיה על מצלות הסוס קדש לד'.

ולפי"ז יש לפרש מש"כ **הרמב"ם בהלכות דעות** (פ"ה ה"א) כשם שהחכם ניכר בחכמתו כן ניכר במעשיו במאכלו במשתהו ובהלוכו, אין זו רק מדה טובה הנדרשת ממנו, אלא זהו עיקר מהות ת"ח אמיתי ושלמותו שיהיו כל מעשיו קדש ראוי להשראת השכינה, והוא פי' שתשרה שכינה במעשי ידינו.

שנאת הגויים לישראל

כי המן כו' צורר כל היהודים. (ט. כד.), הנה אחת מהפעולות ההשגחה לקיום הדת היא אשר שנאת האומות הוא גדול יותר בעזבם הדת וכמו שאמר "וגם אני נתת אתכם נבזים ושפלים כפי אשר אינכם שמרים את דרכי", וכן במצרים שלא שמרו הדת ג"כ שנאתם היה גדול וכן המן שאמר ודתיים שונות הרי שהקפיד על הדת ועצם שנאתו היה להאומה גם בעזבם הדת, לכו אמר כי המן צורר כל היהודים אפילו לעוזבי דת כי הפיל פור הוא הגורל להומם פירוש שיעזבו הדת ואחדי זה לאבדם, בטרוניא שמחליפים דת צדק וכמו כל צוררי ישראל בזמנינו במדינות מארקא ורומניא.

משך חכמה על אסתר (סוף ספר שמות)

בית המדרש ד"קהלת הרמה"

שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עמ"ר רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

רח' שמגר 15 עיה"ק ירושלים תובכ"א

* * * * *

תפלת ערבית בליל פורים בשעה 6:40 ואח"כ קריאת המגילה

בזמן צאה"כ

☺ א פריי'לאכ' פורים! ☺